Aunimarjut Kari & Milka Peltokangas

Metsänmörkö ja Valonpiika

ntamo

METSÄNMÖRKÖ JA VALONPIIKA
Satutarinoita, runoja ja lauluja Kihovauhkosen mailta

© 2014 Aunimarjut Kari ja Milka Peltokangas
ISBN 978-952-215-541-2

Mottoruno
Isa Asp

Ulkoasu ja kuvat
Milka Peltokangas

Sävellykset
© Kaj Chydenius

Taitto
Niko Peltokangas

Valmistaja
BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

2014
ntamo
www.ntamo.net
www.satulintu.com
milkapeltokangas.wordpress.com
www.kajchydenius.fi

Aunimarjut Kari
Milka Peltokangas

METSÄNMÖRKÖ JA VALONPIIKA
Satutarinoita, runoja ja lauluja Kihovauhkosen mailta

ntamo

Tullos kanssa istumaan

Kirjamme tavoitteena on herätellä lukijoissaan kiinnostusta kotiseutuun ja sen historiaan. Toivomme kirjoittamisen kipinän ja piirtämisen palon tarttumista. Haluamme haltioitumista sadun äärellä. Sadussa on aina hiven totta. Sadun ja toden rajamaa on lopulta vain veteen katoavaa viivaa ja tuulen hupinaa, uninen aavistus käden ojentaman takana.

Kiitämme satukirjamme toteutumisesta Alfred Kordelinin Raahen säätiötä. Kiitämme Eija Turusta ja Heikki Lahnaojaa ankarasta mutta tarpeellisesta kritiikistä. Halaamme säveltäjä Kaj Chydeniusta hänen kauniista säveltulkinnoistaan tämän kirjan runoihin.

Raahessa hymyillen
Aunimarjut Kari ja Milka Peltokangas

Peremmällä

Akka järkeä etsimässä	8
Hiisi joka huuteli auringolle	11
Vanha tarina	14
Peta jatulien mailla	15
Kummallinen juttu	31
Kehruulaulu	32
Annu-neito ja Kreivi	33
Viisas Henrik	43
Kerjäläislapsen kehtolaulu	46
Greta, kerjäläisen tytär	47
Piikasen valitus	52
Paimentytön laulu	53
Niin kuin on talon Friidalla	54
Onneton Hans	55
Mitä, mitä palkaksi	62
Seikkailija August	63
Kirkonkukko	69
Gunilla	71
Dingeling	76
Sävelet	79
Lähteet	92

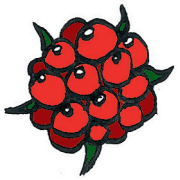

Nuket, kukat, merimarjat
parhaat tavaramme on;
kivistä on lehmikarjat,
vaan on sydän suruton.

Kun vaan aurinkoinen paistaa,
eikä haittaa pakkanen;
kun vaan leipä, piimä maistaa,
niin on mieli iloinen.

Isa Asp 1872

Akka JÄRKEÄ etsimässä

Olipa kerran akka, joka ei tiennyt miten päin olisi. Teki hän noin, tai teki näin, aina tuntui akasta, että hän teki väärin päin. No, läksi siitä sitten järkeä etsimään. Tulee tiellä sika vastaan. Akka kysymään:

– Kerro hyvä sika jalo, missä sitä järkeä on, että minäkin siitä hyötyisin?

– Sian hoitamisessa, sian hoitamisessa. Minua kun kaikin puolin hyvänä pidät, jo syttyy järkesi valo, vastaa sika.

– No, siinä tapauksessa, tuletko minulle siaksi?

– No, tottahan tulen, vastaa sika, mikäpäs siinä.

Sillä tavalla, tällä tavalla, vaan eihän riitä sian järki alkuunkaan. Enemmän mielii akka. Jatkavat siitä sitten matkaa sika ja akka. Kotvasen kuluttua lomppasee vastaan lehmä. Akka jälleen kysymään:

– Kerro hyvä ammukka, sano, missä sitä järkeä on, että minäkin siitä hyötyisin?

– Lehmän laittamisessa, lehmän laittamisessa. Minua kun kaikin puolin arvossa pidät, jo loistaa järkesi valo, vastaa lehmä.

– No, siinä tapauksessa, tuletko minulle ammukaksi?

– No, tottahan tulen, vastaa lehmä, jopa vain tulenkin.

Vaan miten on, joko on akalla hyvä? Eikä mitä! Eihän nyt yksi lehmä kesää tee, vastahan tässä lähdettiin. Jatkavat siitä sitten matkaa lehmä, sika ja akka. Ei vanhene matka kauan, kun vastaan komeilee kukko kirjavine kanasineen. Akka asiaansa ajamaan:

– Kerro hyvä kukkokulta, missä sitä järkeä on, että minäkin siitä hyötyisin?

– Kukon pitämisessä, kukon pitämisessä. Minua kun kaikin puolin tärkeänä pidät, eipä lopu järki sulta, vastaa kukko.

– No, siinä tapauksessa, tuletko minulle kukoksi?

– No, tottahan tulen, vastaa kukko, miksi en tulisi.

Joko on akka onnellinen? Vielä mitä! Ei ole kukolla tarpeeksi älliä. Enemmänkin voisi olla. Jatkavat taivalta kukko kirjavine kanasineen, lehmä, sika ja akka. Kummallinen kulkue vailla järkeä!

Viheltelee vastaan tienmutkan takaa, kukapa muu, Helppo-Heikki, akaton, karjaton mies. Akalla sana samana:

– Kerro hyvä mies, virkas, missä sitä järkeä on, että minäkin siitä hyötyisin?

– Ukon ottamisessa, ukon ottamisessa. Minua kun kaikin puolin ylimpänä pidät, jo on järkesi kirkas, vastaa Heikki oitis.

– No, siinä tapauksessa, tuletko minulle ukoksi?

– No, tottahan tulen, helposti tulenkin, vastaa Heikki ja kiepsauttaa muutaman kärrynpyörän ojanpientareella kuin malliksi. Jatkaa sitten: – Vaan kohta kääntyy päivänen illaksi ja iltasella maistuisi velli. Eiköstä vain, akkaseni, lähdetäkin kullaista kotia kohti?

– No, siinähän on järkeä, riemastuu akka, niinpä vain lähdemmekin!

Ja niinpä kääntyvät he nyt iloissaan samaan suuntaan akka, sika, lehmä, kukko kirjavine kanasineen ja Helppo-Heikki, koko sortinsakki. Ja niinpähän käy kaikille hyvin, että illan tullen asettuvat he saman katon alle, tyytyväisinä kaikki.

Sen koomin ei ole akka ehtinyt miettimään, olisiko niin päin vai olisiko näin päin. Järkeä tai ei, sian on nälkä, lehmä on lypsettävä, kukko kirjavine kanasineen haluaa jyvänsä ja Helppo-Heikki vellinsä. Semmoista se on ollut, ja sitä se on edelleen, akan elämä.

Sadun muistiinmerkitsijä haluaa huomauttaa, että kuulopuheitten mukaan akka on asunut Pattijoen Kupparinperällä, ja että sian hän on kohdannut Lappasissa ja lopun revohkastaan matkalla kaupunkiin, jonne kaikeksi onneksi ei ole ennättänyt.

Kihovauhkosen mailla kulkivat ennen hiidet, keijungaiset ja jättimäiset jatulit. Sitten saapuivat ihmiset ja nimesivät paikan Raaheksi.

Metsänmörkö ja Valonpiika -kirjassa tapaat todelliset ja kuvitteelliset historianhenkilöt. Miten käy, kun kehrääjäneito Annu tapaa Suomen kenraalikuvernööri Per Brahen 1600-luvulla? Mitä tapahtui 1800-luvulla eläneelle Gunillalle? Saako Hans hyvitystä Kunnianarvoisilta Raatimiehiltä ja miten käy tytön, joka muuttaa flyygeliin? Kirja herättelee pieniä ja isoja tutkimaan kotiseudun historiaa kaikkialla.

Satutarinat ja runot on kirjoittanut raahelainen *Aunimarjut Kari,* joka tunnetaan erityisesti mitallisen runon taitajana. Kekseliäästä ja kirjavasta kuvituksesta vastaa raahelainen kuvataiteilija *Milka Peltokangas*. Kirjan täydentävät *Kaj Chydeniuksen* sykähdyttävät säveltulkinnat.

9 789522 155412 >